

آثار و کتب محمد علی

علم و ادبانه باعث آبله موقوفه

مندرجات

ارضرونده بدیدی اثر	احمد خلیل	حاج	محمد عالم
محیطی	محمد عالم	آنادولو قادیانی	ضیاء الدین فخری
صولله کوکلم	علی ممتاز	تاریخچه کوموشخانه	عبد الرحمن شریف
احقاق حق	عبد الرحمن	معدنلری	علی حکمت
درویش	نجیب فاضل	یاقوت داغ	کمال احمد

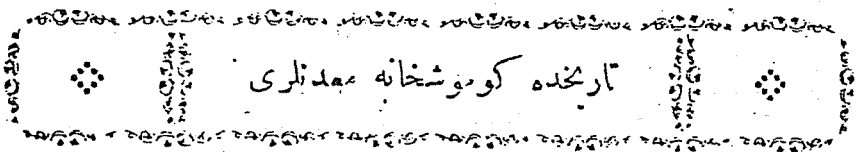
آبله ایزی: ملک - بویوک کون - ثولن صنعت تولیدیریلن صنعتکار -
بایورد مکتوبی

۱۳۴۱
ایلول ۱۳۴۱

حیات ایشلرىنىڭ مزاحمى ايجنده ديدىنور ، چىقى سوريور ، اىنكى صاغور، يوغورتى، سودىنى شهر بازارينه كوتوريور . بوكا مقابل آنادولو ار ككنك اقتصادى مساعيسى بوندىن چوق دكلدر . دىنه يايىر ك بويوك مدنى شهر لردى قادين نه ايسه، كوچوك قصبه لردى كويلردى ار كك عىنى وضعنده در . اجتاعى لهو ولعبك ، بدىيى فعاليتك مهم عنصرى شهرده قادين ، كويده ار ككدر . بوتون بو نقاتى تعين ايدىن هيج شهسز جميتلك اقتصادى واجتاعى مؤسسك شاكللريد . بناءً عليه بوغله ، جمعيت علمك معطياتندن قوت آيىركن ، وبو حله ايله ، روح وحيات علملرىنىڭ مانه رايالىست تاقىياتى ود ايدىركن چوق طوغرو بر حر كنده بولمقده در .

ضياء الدين قىزى

روم تارىخلىرىنىڭ وردىكى معلوماته نظراً (كوشخانه) ؛ زنكىن معدنلىر سايه سنده قرون قدىمىدن برى طائمشدر .

(قسە وفون) كوشخانه درمىندن كچركن داغلار ك سطحده پارلايان كوش معدنلىرى كورمىش ايسىده اخراجندن بحث ايتىدىكنه نظراً او زمان مذكور دىنلرك باكر بر حالده بولدىنى آكلاشلماقده در .

(بونت) خدمدازى دردنجى (متيرداد) زمانده (تيره بولى) جو ارنده باقر معدنلىرى ايشلىمكك مشغول اولان (خالطيا) اهالىسى معدنلرك توكنمىسى اوزرىنه (خارشيت) وادىسى تعقياً شمدىكى كوشخانه ك شالده يارىم ساعت مسافده كائ (جانجه) نى تاسيس ايتىشلردى ؛ بو حوالده او عصر لردى بر چوق دره بلكر موجود اولوب ، بر بيله حال حربده بولدىقلىرىن (خالطيا) لىز دمىردن باي ، اوق . قالقان و نيكىر محاصره آلتىرى اعمال ايله دره بلكره ساتاراق بو بوزدن زنكىن اولماقكلى برابر دىكر طرفدن دمىر معدنلردىن استحصالاتى تزييد ايتىشلىر ، قبل الميلاذ برنجى عصرده چام آغاچلىرىنىڭ دىبلرنده تصادف ايلدىكرى آلتون و كوش خايطلرىنى بولاراق چام كوتوكلىرىلە اذابه ايتىشلردى .

آلتون و كوشك بيله قولايلىقكلى بولتوب اخراج ايدىلىسى ، اطرافده بر چوق خلقك كوشخانه كى عجرت ايتىلرىنه سبب اولاراق كىكى بىكى قصبه لىر تاسيس اولماقكلى باشلانمىشدر . بوميانده

(آرداسه) (تلكيت) ده (صاواق) (شيران) ده
(توزراف) (زيغانه) ده (تانديرا) کي
بر چوق کوبلر و قصبه لر شنه لره غلبه لق
نفوسه مالک اولمشلردر .

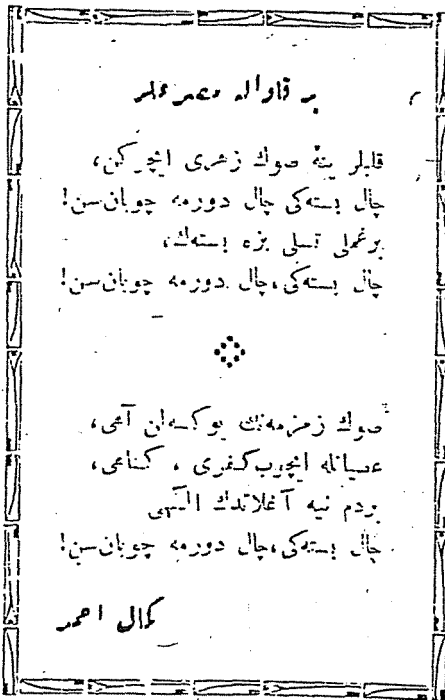
(پونت) حکومتک حکمدار اخيري
اولان يدنجي (ميرداد) روما پروقونسولي
(لو کولوس) و (يومه يوس) ک قوماندا ايستد
کري روما لريونلرينه مقاومت ايده ميره کيتون
مالکي ضبط اولندقدن صو کرا کموشخانه
روماليره انتقال ايده رک (خالکيتس) تامني
آلشدرکه اليوم موجود اولان خالکنت
محله سي بواسک محرفي اولاراق يادايملکده در
دوت عصر قدر کموشخانه ايران خسرو ليله
روم قيصر لر ينک دائمي مجادله لرينه اوغرا ياراق

يا ناز راغ
حانکه بر يانار داغ ايجمده طغيان ،
آلهوي کولکره ، يره صاچيلير ،
و روزگار اقدن فونلر دير :
و — ياک ، ياک ،
يا کدنجسن يوردک سبي آچيلير !
آکلادم : قلمه او سيلي بيلان
سيندکچ بوداغ ده هيچ سونمه يه جک ..
ايجمده هيچقران ، جوشوب يايلان
اضطراب ياشلري هيچ دينمه يه جک ..
اينان که آچه جق بو - ييلي يولو :
قان آغلایان روحک اي آنادولو ...
علي حکمت

ايکي عصر قدر ايراني لره حايه سنده قالدقدن صو کرا ميلادک (۵۳۲) سنه سنده بيزانس
ايمپراطوري (زوستيانوس) طرفدن ضبط و (ترابه زوس) شمديکي (طربزون)
ربط ايده لشد . بو زمانده کموش استحصالاتي توسع و اهميت کسب ايده رک کموشخانه
غلبه لک نفوسيله بر ضايع شهري حالي آلمشدي ، ينه او عصرده شمديکي کموشخانه يه
ايکي ساعت مسافده بونان (ادره) قزيه سنندن (غوارض) نامنده بر سر کرده ظهور
ايده رک جوار دره بکله ايله متعدد حربلردن صو کرا بونلرک کافه سي اورتادان قالد يروب
مستبدانه اداره امور ايتش و بونک جسارت و شهرتي آرتيران يکانه سبب ايسه بيزانس
ايمپراطور ليله قرابت صهر يده بولونماسي اولمشدن .

سياحلرک انظار دقتي جلب ايتمکدن خالي قالان (کجيد قلعه ، اداره ، آچه قلعه
صورداء، کموشخانه ده کي الی قدر قلعه يي يوکسک و يالچين داغلرک زروملرنده انشا ايتمشدر .)
غوارصدن صو کرا (فراييدي) واوني نعتيآ (ناواسيدي) دره بکري بر بچق عصر قدر
کوشخانه نک حاکم مطاق کيله رک خلقي مظالم آئنده ايکلتشلردر .

(طربزون) ده اجرائي حکومت ايدن بيزانس ايمپراطور لرلردن (علکسي قومنن)
خلقي بو دره بکله اسارتندن قورتارماق ايجون جوق اوغراشمش خي (باينورد) ده

(آق قویون) والیرندن (امیر) بکک
 معاونته محتاج اولاراق بونککه عقد اتقاق
 ایتمش و کریمه سنی ویرد کدن صوکره کو-
 شخانه ده دره بککری مغلوب ایدره ک حاکمیتی
 (واوروق) داغنه یعنی (بابیورد) حدودینه
 قدر توسیع ایتمشدر .

(فاتح سلطان محمد) زماننده (طربزون) ک
 صوک حکمداری (داوید) (اوزون حسن)
 یکنی (مارپانی) ویره رک اتقاقنی تأمینیه
 جالیشمش ، بو صورتله مملکتنی عثمانلیله
 قارشنی مدافعه ایتمک چاره لرینی دوشونمشدر .
 (طربزون) ک ضبطدن صوکره امپراطورلنک
 ایلرو کلان اصیلزاده لری کوشخانه نک
 صارب قایالر اوزرینه بنا اولمش قلعه لرینه التجا

ایندککری کبی برچوق روم قالمیلرلی کوشخانه یه هجرت آیاه معدنلری ایستدککرنندن شهر
 اسکی معموریت ورفاهنی کچمشدر . (فاتح) (اماسیه) والیسی (خضر) بکک کوشخانه نک
 ضبطی حواله ایدره ک ، او صره لرده (اوزون حسن) ک متفق اولان (کیره سون ، قره
 حصار ، شیران ، بابیورد) بککریله قانی محاربه لر وقوع اولمشدر . (خضر) بکک قوماندانلرندن
 (احمد) بک کوشخانه نک قلعه لرینی برر ، برر ضبط ایتمکله مشغول ایدی . (قومنه)
 عائله سیندن (آنای) (ارداسه) نک (تورنی) قلعه سنه التجا ایستدیکندن علی العجله
 (جانجه) نک بش قلعه سنی هجوم ایله فتح ایستدکدن صوکره اصل (جانجه) قلعه سنک محافظی
 اولان (لئون قواسی) ایله کونلرجه محاربه اولمش و نتیجه ده محافظ کیزلیجه قاجارکن
 تعقیب اولنهرق قتل ایله بویله جه قلعه سی ده آلمشدر . (آنائی) نک صاقلا ندیغی قلعه کونلرجه
 محاصره و مقاتله دن صوکره سقوط ایدره ک محافظلری قلیچدن کچیرلمشدر .

کوشخانه عثمانلیلر زماننده اهمیت سابقه سنی (۱۵۲۲ - ۹۰۰) تاریخلرنده احراز
 ایلمشدر .

(قانونی سلیمان) ایران سفرینه عزیمتده اوتاغنی (جانجه) موقعده قوردیرارق یاننده کی
 مهندسله کموش اوجاقلرینی کشف ایستدیردکدن صوکره اهالی بی جبراً معدنلرک بولندینی

محله نقل ایله اوراده جسم حکومت قوناغیه کندی نامه (سایمانیه) جامعی بنا
ایندیرمشدر. معدنلر سایه‌سندده یکی شهر آرزمانده خان، حمام، دکان کبی مانی ایله
اعمار واحیا اولماغه باشلاپاراتی توسع ایتمشدر. معدنلردن چیتان کوموش و آلتونک
یارسی خزینه و یاریسی ده شهرده وجوده کتیریلان جامعلره، مدرسه‌لره، تکه‌لره،
چشمه‌لره و دیگر مانی امیرییه صرف اولتیوزدی. قانونی دورندن (مراد رابع) زمانه
قدر معدنلر شرکت حالتده خلق طرفندن ایشله‌دلنکده ایدی و بونک تمعنیدن بر مقدارینی
حکومت آلوردی.

(بنداد ک) فتحی ایچون کوشخانه‌دن کین (مراد رابع) معادنک طرف میریدن
ایشله‌دلنی فرمان بویوردقندن صوکره معدن امینی (سرایدیس یانی) به خلعت کیدیرتمش
وبوندن صوکره کوموشخانه خلقنک بالجه تکالیف و رسومین معاف طوقلیرینی و دولتنک
بالطایلر خدمتیه مکلف اولملرینی امر ایتمشدر.

اهالینک نائل اولدقاری بو امتیازات جوار خلقنک حرص و غبطه‌لرینی جلب ایدهرک
اطرافدن آقین، آقین مهاجر کتله‌لری لویه ورود ایله غلبه‌لق و یاریشمر برر ساعتلق
مسافه‌لی کویله وجوده کتیرمشلردو. کویریلیر زماننده کوموشخانه شهرینک نفوسی (۳۰۰۰۰۰)
چقاراتی (۹۰۰۰) خانه تعداد ایدلمشکه کوموشخانه هیچ بر وقت بو درجه عمران و رفاهه
نائل اولامامشدی. معدنچیلک اسکیندن فضا ترقی ایدهرک (۱۰۰۰۰) تاریخلرنده چیتان
آلتون و کوموش حاصلاتی (۲۸۰۰۰) قیه به بالغ اولمشدر. بوندن باشقه باقر و قورشون
استحصالاتی ده استصفار اولمه‌یه حق بر صورتده تزیاید ایتشدی.

آلتون و کوموش جوهرلری جسم اذابه‌خانه‌لردن چیتقدندن و جویر ضدقلرک
ایچه قونیلاراق معدن امینی واوسته باشی طرفندن تمهیر ایداد کدن صوکره خزینه عاسره‌یه
کونده‌ریلیردی. غیرت و اقدامات سایه‌سندده جوهرلرک استحصالاتی تزیاید ایتدیکه
بونرک استانبوله سوقه و سائط نقلیه‌نک کفایتزلکی و یوللرک بوزوقلنی مشکلات
چقاردیقندن دولایی بالکز آلتونلری استانبوله کوندرمک کوموشلری بوراده ضرب
ایندیرمک چاره‌لری دوشونیلیدی. ضربخانه آلات و ادواتنک کوموشخانه‌یه ارسالنه رکاب
هایون ناظری دفتردار (سعداه) اقدی مأمور ایدیلهرک کوموشخانه‌ده کوموش آچه ضرب
اولماغه باشلادی.

(۱۱۰۰) تاریخندن صوکره کوموشخانه پک زیاده شهرت و اهمیت قازاناراق وان و بتلیسک
قویوچیلری آلتون و کوموشدن قیمتی مزینات و خلیات اعمال ایدرلردی. اهالینک معدن

سایه‌سندۀ ثروتی شایان قید بر مسوئله آرتاراق اوزاق برلردن و پروا ایدن اشته تجاریه بوراسی قدر باشقه یرده صاتیلامازدی .

(۱۲۴۴) ده روسلرله وقوعه‌کن حربدن سوکره معدنلرک احرارچی سکتیه اوغرا- یاراق مصائب حربیه بو بختیار شهرک سباکنارینه الیم بر ضربه ایندوردی . قیودات و فرمانلره نظراً (۱۲۴۴) تاریخچه دوغری اخراج اولسان معدنلرک مقدارچی (۱۶۰۰) قیه تنزل ایشدر . بونک اسبابی ایسه (۱۰۰۰) تاریخچدن سوکره ایمراطورانک نارجی و داخلی برچوق غوائل ایله قارشیلایمایی نتیجه‌سی اولارق ضعف و انحرافه دوچار اولمایدیر .

حربلرک توالیسی ، دره بکلرک ظلم و تعالی نتیجه‌سی اولارق کوشخانه اقبالدن ادباره دوشیوردی معدنلر (۱۲۴۴) دن اعتباراً قیامتش دره ذالاملکتنک حفر اغیاسی خلصتک ذراعی ، تجاری ساحه‌ده انکشافه مانع اولماقده بولومیشدر . مملکت سرپا و اولقانیک جبال انتانات تاساسلیدن عبارت اولدیغندن طبیعت بورالره زنکین معدنلر بخش ایدرک ، فیضدار و عبت طویراقلدن محروم ایشدر . منابع معیشتاری معدنچیلک و طاشچیلقه منحصرقلان کوشخانه لیل معدنلرک قابلمایی اوزرینه برر ، برر هجرت یوللارینی بویلا دیلر ، اوله که (۹) بیلک خانلی جیسیم بر شهرک ساکنلری بوکون (۵۰۰) خانه ایله (۲۰۰۰) تنوسه ایشدر .

ایمیرالمسلم شریف

ارضرومده بدیعی اولر

آنادولونک بویوک شهرلردن بری اولان ارضروم ، ملی تاریخک شریقی و قیقه حخنه اولمش ، داستانلر طاشیان ، افقنده مقدس عصیانلرک ، علوی فورانلرک خاطرلاری دافه لانان بر بلده در . برقارتال شهامتی و برشاعین هیبتی ایله . مملکتک فضاسی اوزریده دایما وهران پرواز ایدن بو عزیز بلده مک روحنی تدقیق و تشریح ایچون شیمیدی به قدر عساککی ال وهانکی قلم اوینادی ؟ . یالکز ارضروم دکل آنادولونک اک کوچوک برکونی حقنده بیله بزم بوسؤالی صورمنه حقمز واردر .

ارضرومک ، برچوق تدقیقات و تتبعاته محتاج اولان تاریخ و اجتماعیاتدن صرفظر ، ایلك دفعه کوزه کورونن آثار و مبایسی ایله مشغول اولیق لازمدر . بو آثار و مبای عینی زمانده ، ملی بئلاکمزک بدیعی قیوریتلرینی کوستریور . بو قیوریتلر ، بو التوالر ، صنعتک